

نظر حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی درباره اعمال مرتاضان

مرکز خبر حوزه نوشت: حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی در پاسخ به سؤالی پیرامون اعمال مرتاضان و نیز تفاوت آن با معجزه با استناد به آیات و روایات اهل بیت(ع) نظر خود را مرقوم داشتند.

مرکز خبر حوزه نوشت: حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی در پاسخ به سؤالی پیرامون اعمال مرتاضان و نیز تفاوت آن با معجزه با استناد به آیات و روایات اهل بیت(ع) نظر خود را مرقوم داشتند.

در پاسخ این سؤال، نخست باید تعریف فشرده‌ای از سحر داشته باشیم؛ در این که سحر چیست و از چه تاریخی به وجود آمده است، بحث‌های فراوانی وجود دارد. مشکل است تاریخ معینی بتوان برای آن تعیین کرد؛ ولی می‌توان گفت: سحر در اصل به معنای: «؛هر کار و هر چیزی است که سرچشمه آن پنهان باشد» و معمولاً به کارهای خارق‌العاده‌ای می‌گویند که با استفاده از وسایل مختلف انجام می‌شود و هدف از آن اغفال و فریب مردم است.

گاهی از عوامل تلقینی در آن استفاده می‌کنند، یعنی با تلقین‌های قوی و مؤثر؛ مسائلی را در نظر عوام منعکس می‌کنند که واقعیتی ندارد و گاه از تردستی و خدعه و نیرنگ و به اصطلاح چشم‌بندی بهره می‌گیرند. به این ترتیب که بینندگان را سرگرم مسائلی کرده سپس با سرعت و مهارت چیزهایی را جابه‌جا و دگرگون می‌سازند که بینندگان هرگز متوجه این جابجایی و دگرگونی‌ها نشوند؛ بلکه آن را یک خارق‌عادت می‌پندارند.

گاهی از خواص ناشناخته فیزیکی و شیمیایی بعضی از اجسام، یا مسائلی مربوط به چگونگی تابش نور از زوایای مختلف بهره می‌گیرند؛ به طوری که بینندگان، امور خارق‌عادتی را در برابر خود می‌بینند که از اسرار آن بی‌خبرند.

خلاصه آنکه آنها از طریق ارتباط با ارواح و کمک گرفتن از شیاطین، امور خارق‌العاده‌ای را انجام می‌دهند و همه اینها در مفهوم جامع لغوی کلمه «؛سحر» درج است.

کارهای مرتاضان غالباً که از طریق تمرین‌های شاق و تمرکز نیروهای روحی و جسمی انجام می‌گیرد را نیز می‌توان نوعی سحر شمرد؛ هرچند گاهی آن را خارق‌عادتی در برابر سحر قرار می‌دهند.

به هر حال انجام این امور، از سوی بعضی از انسان‌ها غیر قابل انکار است. مهم آن است که ویژگی‌های معجزات و سحر و خارق‌عادات مرتاضان را در نظر بگیریم، تا تفاوت آن با معجزات انبیاء کاملاً روشن شود.

در این جا به چند تفاوت روشن برخورد می‌کنیم:

۱- معجزات؛ متکی به نیروی الهی است، در حالی که سحر و خارق‌عادت ساحران و مرتاضان از نیروی بشری سرچشمه می‌گیرد؛ لذا معجزات بسیار عظیم و نامحدود است در حالی که سحر و خارق‌عادت مرتاضان محدود می‌باشد. به تعبیر دیگر آنها فقط کارهایی را انجام می‌دهند که تمرین کرده‌اند و برای انجام آن آمادگی دارند؛ اما هر کاری که به آنها پیشنهاد شود انجام نمی‌دهند؛ و تاکنون دیده نشده است که مرتاض یا ساحری بگوید: من آماده‌ام که هرچه بخواهید انجام دهم، چرا که هر کدام در رشته‌ای تمرین و آگاهی دارند.

۲- معجزات چون از سوی خدا است نیاز به تعلیم و تربیت خاصی ندارد در حالی که سحر و ریاضت‌های ساحران همیشه مسبوق به یک رشته تعلیم و تمرین‌های مستمر است به گونه‌ای که اگر شاگرد به خوبی تعلیمات استاد را فرا نگرفته باشد ممکن است در مجلسی که در حضور مردم تشکیل می‌دهد به خوبی از عهده آن بر نیاید و رسوا شود. به تعبیر دیگر معجزات الهی در هر لحظه‌ای و بدون هیچ سابقه‌ای ممکن است انجام گیرد؛ در حالی که خارق‌عادات بشری اموری هستند که به طور تدریجی و با مرور زمان نسبت به آنها آشنایی و مهارت حاصل می‌شود و هیچ‌گاه به طور دفعی و ناگهانی انجام پذیر نیستند.

در داستان فرعون و موسی (علیه السلام) نیز به این مسأله اشاره شده که فرعون ساحران را متهم می‌کند که موسی (علیه السلام) بزرگ شما است و او اسرار سحر را به شما تعلیم داده است «؛إِنَّهُ لَكَبِيرُكَ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ»؛ (۱) (مسئلاً او بزرگ شماست که به شما سحر آموخته است).

۳- طریق دیگر برای شناخت معجزات الهی از خارق‌عادات بشری، مقایسه حال آورندگان این دو است. آورندگان معجزه از سوی خدا مأموریت هدایت مردم را دارند لذا اوصافی متناسب با آن را دارند؛ در حالی که ساحران و کاهنان و مرتاضان، نه مأمور هدایتند و نه

چنین اهدافی را دنبال می کنند و هدف آنها معمولا یکی از امور سه گانه زیر است:

۱- اغفال مردم ساده لوح.

۲- کسب شهرت در میان توده عوام.

۳- کسب درآمد مادی از طریق سرگرم ساختن مردم.

هنگامی که این دو گروه (پیامبران و ساحران و مانند آنها) وارد میدان می شوند، هرگز نمی توانند برای مدت طولانی منویات و اهداف خود را مکتوم دارند؛ چنانکه ساحران فرعون قبل از آن که وارد میدان شوند از فرعون درخواست اجر و پاداش مهم کردند و او هم به آنها وعده اجر مهمی داد: [171#&171](#)قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِن كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ - قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ. (۲) (وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ: (من برای این (دعوت)، هیچ پاداشی از شما نمی طلبم) (۳) "این تعبیر در چندین آیه قرآن مجید درباره چندین پیامبر آمده است".

اصولا همین که می بینیم ساحران در خدمت فرعون ظالم و مستکبر هستند، برای شناخت [171#&171](#)سحر» از [171#&171](#)معجزه» کافی می باشد. و ناگفته پیدا است که انسان هر قدر مهارت در پرده پوشی بر افکار و اهداف خود داشته باشد باز قیافه واقعی نیاتش از خلال اعمالشان ظاهر می شود.

کوتاه سخن این که مطالعه در سوابق زندگی این گونه اشخاص و بررسی چگونگی استفاده از خارق عاداتی که انجام می دادند و همچنین توجه به هم سویی آنها نسبت به طیف های مختلف اجتماعی و نیز طرز رفتار و اخلاق آنها، راهنمای خوبی برای شناخت سحر از معجزه است و قطع نظر از تفاوت های دیگری که در بالا ذکر شد تشخیص معجزات از سحر و دیگر خارق عادات از این طریق کار آسانی است. (۴)

(۱). سوره طه، آیه ۷۱.

(۲). سوره اعراف، آیات ۱۱۳ و ۱۱۴.

(۳). سوره شعراء، آیه ۱۰۹.

(۴). پیام قرآن جلد ۷، ص